

**МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В
НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ
ЗДОБУВАЧІВ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ**

Лещенко Тетяна Олександрівна

канд. філол. наук, доцент, завідувачка кафедри
українознавства та гуманітарної підготовки
Полтавського державного медичного університету,
Полтава, Україна

Шевченко Олена Миколаївна

канд. пед. наук, доцент кафедри
українознавства та гуманітарної підготовки
Полтавського державного медичного університету
м. Полтава, Україна

У статті йдеться про одну з найгостріших проблем сучасної лінгводидактики – навчання здобувачів вищої освіти української мови як іноземної в процесі міжкультурної комунікації. Осучаснене викладання української мови як іноземної й міжкультурну комунікацію не можна розглядати окремо, бо ці поняття існують у тісному взаємозв'язку одне з одним. Висвітлено питання шляхів формування міжкультурної комунікації в освітньому процесі опанування української мови іноземними здобувачами вищої медичної освіти.

Ключові слова: іноземні здобувачі, вища медична освіта, міжкультурна комунікація, українська мова як іноземна, інноваційні технології.

Вступ. / Introductions. Стрімке й безупинне трансформування сучасного суспільства в інакшу соціальну структуру нерозривно пов'язане з глобалізаційними процесами. Зміни, що відбуваються в суспільстві, актуалізують переосмислення стрижневих загальнолюдських цінностей і пріоритетів, пошук нового в теорії та практиці навчання й виховання. Відкриття

кордонів країн, у тому числі й України, для представників різних націй і народів, тобто різних культур, стимулює посилення інтересу до процесу міжкультурної комунікації. Це важливо насамперед у процесі навчання іноземних здобувачів вищої медичної освіти.

Мета роботи. / Aim. Визначити поняття міжкультурної комунікації; розкрити фактори ефективного формування міжкультурної комунікації в процесі навчання української мови як іноземної в медичному ЗВО.

Матеріали і методи. / Materials and methods. Ще в V ст. до н.е. софісти й Сократ стверджували, що розкрити суперечності співрозмовників вдається лише в діалозі. Загальновідомо, що діалог як необхідність прояву людського інтелекту й співіснування людей є саме комунікацією. Людство з античних часів і понині користується неоцінним внеском Аристотеля, Цицерона, Квінтіліана в становлення й розвиток комунікативної теорії, в осмислення людської комунікації як соціального феномена. У Середньовіччі теоретики (І. Севільський, Ю. Руфіній, Г. Херовоск та ін.) спробували систематизувати знання з риторики. Верещагін Є. і Костомаров В. у праці «Мова та культура» дали класичне визначення міжкультурної комунікації, переконані, що при зустрічі представників різних культур кожен із них діє відповідно до своїх культурних норм. Вітчизняні вчені (С. Абрамович, І. Бахов, М. Богатирьова, П. Донець, В. Євтух, О. Зеліковська, Т. Колбіна, Н. Костенко та ін.) досліджують проблеми мовленнєвої комунікації, соціокультурної ідентичності тощо. Найбільш повне визначення міжкультурної комунікації було запропоновано І. Харлеєвою, яка розглядає її як «сукупність специфічних процесів взаємодії людей, що належать до різних культур та мов» [7, с. 22]. Міжкультурна комунікація відбувається між партнерами за взаємодією, які не тільки належать до різних культур, а й до того ж усвідомлюють той факт, що кожен із них є «іншим» і кожний сприймає чужорідність «партнера» [6, с. 182].

Результати і обговорення. / Results and discussion. У зв'язку з великою кількістю іноземних громадян, які навчаються в медичних вишах України, постає необхідність допомогти майбутнім фахівцям гармонійно інтегруватися в

україномовне середовище, зважаючи на розбіжності й особливості світогляду, менталітету, культури представників різних країн, тобто навчити їх основ міжкультурної комунікації.

Викладання української мови як іноземної потребує новітніх, ефективніших методів навчання. Викладачі кафедри українознавства та гуманітарної підготовки ПДМУ розглядають поняття викладання іноземних мов і міжкультурну комунікацію паралельно й у тісному взаємозв'язку одне з одним. На кожному аудиторному занятті з української мови й поза ним відбувається широке ознайомлення здобувачів вищої освіти з іншою для них культурою, з менталітетом українців, традиціями, звичаями, релігією, моральними й духовними цінностями.

В освітньому процесі з української мови як іноземної викладачі враховують усі лінгвокультурні фактори. Для досягнення максимального розвитку комунікативних здібностей іноземних здобувачів вищої медичної освіти намагаємося застосовувати новітні методики й підходи до викладання, сучасні інноваційні технології. Увесь процес навчання здобувачів вищої освіти спрямований на розвиток чотирьох рівнів володіння українською мовою як іноземною – письмом, читанням, мовленням, розумінням. Викладач підбирає мовленнєвий матеріал, опрацювання якого сприяє розвитку навичок міжкультурної комунікації іноземних здобувачів вищої освіти, активно застосовує діалоги, роботу в команді або групі, організовує безпосереднє живе спілкування з представниками інших мов і культур, що сприяє прямій комунікації й установленню дружніх стосунків із представниками різних культур. Для успішного формування мовної міжкультурної комунікації в основу процесу навчання покладено три принципи: 1) принцип навчання в команді; 2) принцип роботи над певним навчальним проєктом; 3) принцип активного навчання. Для дидактичного втілення цих принципів активно застосовуємо інтерактивні методи: метод дискусійного гуртка, метод діалогу на робочому місці, карусельного діалогу, метод «барометра настрою», метод «зворотного зв'язку». Жваву зацікавленість іноземних здобувачів вищої освіти

викликає виконання різних видів завдань, в яких використовується етнокультурологічний матеріал, що є потужним стимулом поглиблення знань з української мови як мови-посередника, яка забезпечує діалог представників різних культур [1, с. 56].

Викладачі активно використовують комплекти текстів із різноманітними завданнями на теми:

- міста України (Полтава, Київ, Харків);
- українські поети і прозаїки (Шевченко, Сковорода, Котляревський, Гоголь);
- видатні вчені-полтавці (Кондратюк, Скліфософський);
- свята, звичаї й традиції українців;
- історія виникнення й розвитку Полтавського державного медичного університету;
- проблеми збереження навколишнього середовища й захисту миру;
- проблема вибору і здобуття майбутньої професії та ін. [5].

Викладачі кафедри українознавства та гуманітарної підготовки ПДМУ активно послуговуються різними формами комп'ютерної підтримки навчального процесу на заняттях з української мови як іноземної, соціальними мережами, що урізноманітнює рутинний шлях організації навчального процесу, мотивує студентів, заохочує їх долучатися до креативного процесу пізнання основ української мови, сприяє розвитку міжкультурної комунікації [2, с. 205]. Усе це, ми переконані, сприяє формуванню міжкультурної комунікації.

Висновки. / Conclusions. Формування міжкультурної комунікації – украї важлива складова підготовки медичного працівника, і саме викладач-мовник має знайти і втілити в процес здобуття освіти такі форми й методи, щоби цей процес став цікавим і бажаним для іноземних здобувачів вищої освіти. Для досягнення цієї мети необхідно використовувати новітні інформаційні технології інтерактивного навчання, за допомогою яких іноземні здобувачі вищої освіти навчаться чітко формулювати й висловлювати свої думки, спілкуватися, дискутувати, сприймати й оцінювати інформацію. Будь-яка

культура (духовна, матеріальна, національна) втілюється в мові. Мова – ланка між людиною й навколишнім світом. Накопичена інформація, передана засобами мови, що вивчається, формує лінгвокультурологічну компетенцію іноземного здобувача вищої освіти, надаючи допомогу в здійсненні міжкультурної комунікації, а отже, у здобутті вищої медичної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Владимірова В.І., Шевченко О.М. Лінгвокраїнознавчий аспект у викладанні української мови як іноземної // *Young Scientist*. № 5.1 (69.1). 2019. С. 55-58.

2. Лещенко Т., Жовнір М. Осучаснення формату вишівського викладання: досвід використання соціально-мережевого контенту // *Зб. наук. статей. Університет імені Альфреда Нобеля*. 2020. С. 205.

3. Лещенко Т.О., Шевченко О.М. Інноваційні підходи у викладанні української мови як іноземної // *Мова. Свідомість. Концепт: зб. наук. статей МДПУ ім. Б.Хмельницького* 2016. С.250-253.

4. Лещенко Т.О., Шевченко О.М. Соціокультурний аспект посібника з української мови для іноземних студентів. Актуальні питання медичної (фармацевтичної) освіти іноземних громадян: проблеми та перспективи : збірник статей навч.-наук. конф. з міжнар. участю, 22 листопада 2018 р. Полтава, 2018. С. 51–54.

5. Лещенко Т.О., Шевченко О.М., Козуб Г.М. Читаємо українською : посібник для іноземних студентів I–II курсів (соціокультурний аспект). I частина. Полтава : ФОП Гаража М.Ф., 2018. 129 с.

6. Салащенко Г. Визначення особливостей сприйняття часу з метою підвищення ефективності процесу міжкультурної комунікації // *Правовий часопис Донбасу*. № 4 (73). 2020. С. 182-188.

7. Харлєєва І. Про підхід до викладання мови і культури // *Вісник академії освіти*. № 1. 2020. С. 22.